

Effectieve zorg & behandeling bij dementie

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Informatiedesk Effectieve zorg & behandeling bij dementie en de Helpdesk Ontmoetingscentra

Jaargang 8, nr. 1, juli 2019

Redactie: M. Oattes, F.J.M. Meiland, R.M. Dröes

Insturen kopij: ontmoetingscentra@ggzingeest.nl

Website Helpdesk Ontmoetingscentra: www.ontmoetingscentradementie.nl

Redactioneel

Dit keer treft u een speciaal themanummer van de nieuwsbrief in uw mailbox over Ontmoetingscentra 3.0. Dit landelijke project, waarbij drie nieuwe begeleidingsvormen DemenTalent, Dementelcoach en STAR online training werden gekoppeld aan ontmoetingscentra in verschillende regio's, werd van februari 2016 tot en met januari 2019 uitgevoerd met hulp

OC 3.0

van vele Ontmoetingscentra. Voldoende reden dus om hier uitgebreid aandacht aan te besteden. We vatten in deze nieuwsbrief de belangrijkste resultaten samen. Daarnaast gaan we in op de aandacht die dit project kreeg in publicaties en overige media (Rose-Marie Dröes was op TV bij Nieuwsuur!) en we blikken terug en vooruit op de nieuwe cursus OC3.0 waarmee we hopen de nieuwe begeleidingsvormen de komende jaren te verspreiden onder nog meer ontmoetingscentra in Nederland.

Naast al deze aandacht voor OC3.0 staan we uiteraard ook stil bij de geweldige eer die Joke Bos te beurt viel op 14 juni: zij ontving een koninklijke onderscheiding voor 35 jaar inzet voor verbetering van de zorg voor mensen met dementie, waarvan 25 jaar als programmacoördinator van Amsterdams Ontmoetingscentrum De Pijp! Nogmaals heel hartelijk gefeliciteerd Joke!!! Een zeer verdiende bekroning op je werk!

Net als altijd eindigen we met enkele lees-, kijk- en congresstips. We hopen dat u na lezing van al deze mooie berichten extra zal genieten van een hopelijk ontspannen en zonnig zomer!

De redactie

Project OC3.0: Samenvatting van de Onderzoekresultaten

Er is weinig ondersteuning voor thuiswonende mensen met dementie om hun potentieel in de samenleving te blijven vervullen en weinig ondersteuning voor mantelzorgers door middel van e-Health interventies. Het project Ontmoetingscentra 3.0 onderzocht daarom de implementatie en effectiviteit van het geïndividualiseerde Ontmoetingscentra programma (OC3.0) bestaande uit:

- DemenTalent (hierbij worden mensen met dementie begeleid om op basis van hun talenten als vrijwilliger actief deel te blijven nemen aan de samenleving),
- Dementelcoach (telefonische coaching) en
- STAR e-learning voor mantelzorgers.

Methode van onderzoek

De nieuwe interventies werden eerst gekoppeld aan 16 ontmoetingscentra. Daarna werd het effect onderzocht in een zogenoemd verkennend, gerandomiseerd, gecontroleerd onderzoek met voor- en name-tingen (op maand 0 en 6). Dat wil zeggen dat de centra werden geloot in drie groepen en vervolgens vergeleken met:

- OC3.0 groep (mensen met dementie namen deel aan DemenTalent en/of mantelzorgers ontvingen Dementelcoach of de STAR e-Learning cursus via het Internet),
- reguliere Ontmoetingscentra; en
- een controlegroep die geen gebruik maakte van een dagvoorziening.

Resultaten

Het onderzoek leverde de volgende resultaten op:

- Door de nieuwe interventies van OC3.0 ging een bredere groep deelnemers gebruikmaken van de Ontmoetingscentra (o.m. jonger, vaker man en samenwonend met partner, hoger opgeleid en mantelzorgers meer emotioneel belast).
- In vergelijking met reguliere Ontmoetingscentra had DemenTalent na zes maanden een middelgroot positief effect op met name de ernst van aanwezige neuropsychiatrische symptomen (zoals angst, agitatie, apathie en depressie); ook het aantal symptomen bleek naar verhouding meer af te nemen in de DemenTalent groep. Positief affect van deelnemers verbeterde zowel binnen de DemenTalent groep als in de reguliere Ontmoetingscentra-groep na zes maanden. Mantelzorgers van DemenTalent deelnemers voelden zich minder belast door de (verminderde) neuropsychiatrische symptomen.
- Wat betreft ervaren belasting in het algemeen, gevoel van competentie of kwaliteit van leven, werden geen verschillen gevonden tussen mantelzorgers die gebruik maakten van OC3.0 of de reguliere Ontmoetingscentra.
- Er was wel een trend te zien dat mantelzorgers van DemenTalent-deelnemers en mantelzorgers die Dementelcoach of de STAR online training hadden gebruikt, gelukkiger waren dan mantelzorgers die geen praktische ondersteuning hadden ontvangen (door middel van een dagvoorziening).
- Zowel mensen met dementie als mantelzorgers waren zeer tevreden over het nieuwe geïndividualiseerde OC3.0 programma en het reguliere Ontmoetingscentra programma. Gemiddeld beoordeelden zij DemenTalent met een 8 en Dementelcoach en STAR e-Learning met een 7,8.
- Uit het kosteneffectiviteitsonderzoek bleek dat DemenTalent kosteneffectief is vergeleken met de reguliere ontmoetingscentra voor wat betreft neuropsychiatrische symptomen en QUALYs (quality added life years): dat betekent goedkoper en effectiever.
- De maatschappelijke kosten verschilden niet tussen mantelzorgers die gebruik maakten van Dementelcoach of het reguliere Ontmoetingscentra-programma. Dementelcoach lijkt wel kosteneffectiever voor wat betreft vermindering van neuropsychiatrische symptomen en verbetering van gevoel van competentie. Op basis van de beperkte beschikbare kostendata konden over STAR e-Learning geen conclusies worden getrokken, behalve dat verder onderzoek naar de kosteneffectiviteit wenselijk is.

Conclusie en aanbevelingen

OC3.0 kan effectief worden toegepast als alternatief of aanvullend ondersteuningsprogramma van de reguliere Ontmoetingscentra voor een subgroep van mensen met dementie en mantelzorgers die de voorkeur geven aan geïndividualiseerde activiteiten en ondersteuning buiten het centrum. DemenTalent bleek gunstige effecten te hebben op neuropsychiatrische symptomen (gedrag en stemming) van mensen met dementie en de emotionele belasting van mantelzorgers en ook kosteneffectief te zijn. Voor alle OC3.0-interventies (DemenTalent, Dementelcoach en STAR e-Learning) is er een trend dat mantelzorgers gelukkiger zijn dan mantelzorgers die geen ondersteuning ontvangen.

Verdere verspreiding van OC3.0 wordt daarom aanbevolen. Gemeenten wordt aanbevolen de verdere implementatie te ondersteunen, mede in het kader van een dementievriendelijke samenleving. Onderzoek op grotere schaal moet uitwijzen of OC3.0 op andere domeinen van kwaliteit van leven effectief is.

Meer informatie: www.ontmoetingscentradementie.nl

De resultaten van het project Ontmoetingscentra3.0 zijn gepresenteerd tijdens de bijeenkomst van de Landelijke Werkgroep Ontmoetingscentra op 16 april j.l. en in het symposium 'Hulp bij dementie na de diagnose' dat op 14 juni werd georganiseerd door Combiviel in samenwerking met VUmc en met bijdragen van de Zonnehuisgroep Amsterdam en deelnemers aan de nieuwe interventies).

Publicaties + disseminatiemateriaal OC3.0

Over het project OC3.0, de resultaten en aanbevelingen is een draaiboek met een film op dvd gemaakt en zijn diverse wetenschappelijke artikelen geschreven. Het Draaiboek is bedoeld voor ontmoetingscentra die de nieuwe interventies zelf ook willen gaan aanbieden en bevat tal van tips om het invoeringsproces met succes te volbrengen. De film geeft eerst een korte introductie over OC3.0 en gaat vervolgens in drie blokjes van ongeveer vijf minuten in op het doel en de werkwijze van de drie nieuwe interventies, DemenTalent, Dementelcoach en STAR e-learning en ervaringen van deelnemers. Voor het meest recente nieuws over publicaties en PR uitingen rond het project OC3.0 verwijzen we graag naar de website Ontmoetingscentra (onder het kopje OC3.0). Hieronder geven we een actueel overzicht van de publicaties tot nog toe:

Michel van Dijk & Rose-Marie Dröes (2019). Draaiboek Ontmoetingscentra 3.0 voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Amsterdam UMC, locatie VU medisch centrum, afdeling Psychiatrie.

Annelies van Rijn, Franka Meiland & Rose-Marie Dröes (2019). Linking two new E-health caregiver interventions to meeting centres for people with dementia and their carers; a process evaluation, *Aging & Mental Health*,

De samenvatting is te zien via:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13607863.2019.1617243?scroll=top&needAccess=true&journalCode=camh20>

Van Rijn A., Meiland F., & Dröes, RM. Linking DemenTalent to Meeting Centers for people with dementia and their caregivers; a process analysis into facilitators and barriers in 12 Dutch Meeting centers. Geaccepteerd door *International Psychogeriatrics* (juni 2019).

Rose-Marie Dröes, Annelies van Rijn, Eline Rus, Seghoslène Dacier & Franka Meiland. Utilization, effect and benefit of the Individualized Meeting Centers Support program for people with dementia and caregivers. Geaccepteerd door *Clinical Interventions in Aging* (juli 2019).

OC3.0 in de media

Landelijke bekendheid voor DemenTalent en OC3.0!

Rose-Marie Dröes was op 16 juni j.l. te gast in Nieuwsuur, waar zij werd geïnterviewd over het project OC3.0. Zij vertelde over de positieve effecten van vrijwilligerswerk op gedrag en stemming van

mensen met dementie en legde uit hoe belangrijk het is om mensen met dementie te begeleiden bij het zo lang mogelijk actief te blijven en om hun mantelzorgers te ondersteunen bij de zorg voor de persoon met dementie. Ze benadrukte de belangrijke rol van de ontmoetingscentra hierin. Het interview, dat 600.000 kijkers trok (!), kunt u terugkijken via deze link: <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2289329-na-diagnose-dementie-blijf-actief-vrijwilligerswerk-heeft-positief-effect.html>

Ook andere media pikten dit nieuws op, zie onder meer:

Avro Tros:

<https://zorgnu.avrotros.nl/nieuws/item/vrijwilligerswerk-positief-voor-mensen-met-dementie/>

Nationale Zorggids:

<https://www.nationalezorggids.nl/ggz/nieuws/48937-vrijwilligerswerk-doen-na-diagnose-dementie-zeer-zinvol.html>

ZorgvoorBeter:

<https://www.zorgvoorbeter.nl/nieuws/vrijwilligerswerk-dementie>

Alzheimer Nederland:

<https://www.alzheimer-nederland.nl/nieuws/vrijwilligerswerk-voor-mensen-met-dementie-werkt>

Innovatiekring Dementie:

<https://www.innovatiekringedementie.nl/a-1988/nieuw-ontmoetingscentra-3.0-met-individueel-ondersteuningsprogramma>

Alzheimercentrum VUmc

<https://www.alzheimercentrum.nl/vrijwilligerswerk-blijkt-gouden-greep?hilite=%27droes%27>

Cursus OC3.0 enthousiast ontvangen

Naar aanleiding van het project OC3.0 hebben we in 2019 een tweedaagse cursus met terugkomdag georganiseerd. Deze nieuwe cursus OC3.0 biedt informatie en praktische handvatten om je Ontmoetingscentrum te updaten naar een Ontmoetingscentrum3.0. Naast het reguliere ontmoetingscentraprogramma biedt OC 3.0 de drie innovatieve interventies aan: DemenTalent voor mensen met dementie en Dementelcoach en STAR e-learning voor mantelzorgers. De cursus werd gegeven door Ruud Dirkse van DAZ, Saskia Danen van Dementelcoach en Franka Meiland van VUmc. De eerste dag ging over het opzetten van DemenTalent vanuit het ontmoetingscentrum en de tweede dag over het invoeren van Dementelcoach en

STAR. Daarbij werden vele tips gegeven voor de succesvolle koppeling van de interventies aan de ontmoetingscentra, mede aan de hand van het Draaiboek OC3.0. Omdat voor deze cursus subsidie beschikbaar was gesteld door Stichting Hofje Codde & Van Berestejn, konden geïnteresseerde Ontmoetingscentra gratis deelnemen.

Deelnemer Heleen van Dongen vertelt hoe zij de cursus heeft ervaren:

"Vanuit het OC in Zoetermeer heb ik mij aangemeld voor de cursus Ontmoetingscentra 3.0 omdat we graag willen blijven doorontwikkelen als ontmoetingscentrum. We zijn altijd op zoek naar mogelijkheden om ons ondersteuningsaanbod beter te laten aansluiten bij wat zowel de bezoekers als de mantelzorgers nodig hebben. Dus op naar Amsterdam voor meer informatie! Op de eerste dag hadden we een inspirerende dag over DementTalent. Over passend vrijwilligerswerk voor mensen met dementie zoeken en bieden, zodat mensen gewoon binnen de maatschappij zich nuttig kunnen voelen en maken. Binnenkort gaan we met twee welzijnsorganisaties om de tafel over wat we in de toekomst daarin voor elkaar kunnen betekenen. Maar het bleek ook dat we de inzet van mensen met dementie in de praktijk al wel handen en voeten aan het geven waren. Zo hebben leden van de Kopgroep laatst het museum in Zoetermeer geadviseerd ten aanzien van het opzetten voor rondleidingen voor mensen met dementie en zien we hun participatie bij een werkgroep of een voorlichting al als vanzelfsprekend.

De tweede dag ging het over Dementelcoach en STAR e-Learning. Hoewel we reeds een grote groep mantelzorgers kunnen bereiken met het ontmoetingscentrumprogramma zijn dit andere vormen van ondersteuning die we nog niet in die vorm bieden. Recent hebben we onder onze mantelzorgers een enquête gehouden en we zullen dit jaar nog een aanvullend vraaggesprek houden waarin we zullen peilen of er behoefte is aan aanvullende ondersteuning. Dementelcoach biedt mantelzorgers telefonisch en vanuit de veiligheid van hun eigen huis coaching, vraaggericht en eventueel anoniem. Ook de STAR e-Learning cursus - een online trainingstraject - kan weer een andere groep van mantelzorgers aanspreken die we niet eerder konden bedienen. Kortom, genoeg input om als ontmoetingscentrum mee verder te kunnen. Het was een inspirerende cursus waarin ik ook de contacten met de andere deelnemers als waardevol heb ervaren; van elkaars ervaringen kun je immers ook veel leren.

Een tweede cursus zal in voorjaar 2020 van start gaan: dus collega's grijp je kans om je aanbod te verbreden zou ik zeggen!!"

Nieuwe cursus OC3.0 voorjaar 2020

De cursus OC3.0 bieden we in 2020 nogmaals gratis aan. Dus wil je je OC upgraden naar een OC3.0, schrijf je dan snel in! De eerste cursusdag op **21 januari** is geheel gewijd aan DementTalent; de tweede cursusdag op **4 februari** staan Dementelcoach (ochtend) en STAR online training (middag) centraal. Kijk op de website voor meer informatie en meld je aan via ontmoetingscentra@ggzingeeest.nl

Training: coach worden bij Dementelcoach

Dementelcoach is een interventie waarin mantelzorgers telefonische ondersteuning krijgen in hun eigen omgeving. Zorgverleners met ervaring op het gebied van de dementiezorg (zoals verzorgenden, casemanagers dementie, begeleiders ontmoetingscentra) kunnen coach worden na het volgen van een training.

In het najaar start een training voor nieuwe coaches vanuit Ontmoetingscentra. Het betreft twee dagdelen op een nader te bepalen datum in Amsterdam. Onderdelen die aan bod komen zijn:

- De essentie en het doel van het coachen
- Verschillende typen mantelzorgers
- De rol van de coach naar de mantelzorger
- Aandachtspunten voor telefonische communicatie en situaties oefenen: opening gesprek, lastige vragen, stiltes, luisteren, vragen stellen en samenvatten
- Werkwijze Dementelcoach

Wil je meer informatie of op de hoogte worden gehouden van data voor de training, stuur dan een mailtje naar: saskia.danen@casema.nl

Overig nieuws

Joke Bos benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau!

Tijdens het symposium 'Hulp bij dementie na de diagnose' op 14 juni 2019 in Cultureel Centrum Amstel in Amsterdam, waarin de resultaten van het project Ontmoetingscentra 3.0 werden gepresenteerd kreeg een to-

taal verraste Joke Bos, programmacoördinator van AOC de Pijp (Combiwel), een koninklijke onderschei-

ding uitgereikt door locoburgemeester Simone Kukenheim. Joke werd benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau!!! Mr Kukenheim hield een prachtige speech waarin zij terloops de persoonlijke geschiedenis van Joke en haar tomeloze inzet om de zorg voor mensen met dementie en mantelzorgers te verbeteren, en Ontmoetingscentra in binnen- en buitenland op de kaart te zetten, voor het voetlicht bracht. Een welverdiende onderscheiding voor 35 jaar innoverend werk met grote maatschappelijke impact!

Congrestips

IPA congres Santiago de Compostella, Spanje

Van 31 Augustus - 3 September 2019 vindt het IPA/SEPG Joint International Congress plaats in Santiago de Compostela in Spanje. Het thema is 'Diversity in research informing excellence in clinical care: Different paths to a common destination'. Het is bedoeld voor professionals in de zorg. Ook het project OC3.0 zal op dit congres worden gepresenteerd.

De wonderere wereld van dementie

Op 9 oktober 2019 vindt het congres *De wonderere wereld van dementie* plaats in de Reehorst in Ede. Dit congres is bedoeld voor verpleegkundigen en verzorgenden. Het geeft informatie, tips, handreikingen en adviezen en leert je hoe je een waardevolle bijdrage kunt leveren aan de kwaliteit van leven en het geluk van mensen met dementie. Contact, connectie en communicatie staan tijdens het congres centraal. Zie: <https://www.congressenmetzorg.nl/congres/dewonderewereldvandementie-2019/>

Alzheimer Europe Conferentie in Den Haag

De 29e Alzheimer Europe Conferentie vindt van 22-25 oktober 2019 plaats in het World Forum in Den Haag. Het congres brengt mensen met dementie, mantelzorgers, professionals en wetenschappers samen. Ook hier worden de resultaten van het project OC3.0 gepresenteerd (op 25 oktober, sessie 14.00-15.30 uur).

www.alzheimer-europe.org/

Hét Dementie Congres in Ede

Op 1 november 2019 vindt in de Reehorst in Ede hét dementiecongres plaats. Hierin leer je hoe je (nog) betere dementiezorg kunt bieden. Het congres is onder meer bedoeld voor verpleegkundigen, casemanagers dementie, verzorgenden, praktijkondersteuners, ouderenpsychologen, activiteitenbegeleiders, dagbestedingscoaches, medewerkers maatschappelijke zorg en overige geïnteresseerden. Zie voor meer informatie: <https://www.nursing.nl/congressen/dementie-congres-2019-nov/>

Lees-, luister- en kijktips

Voorbij, voorbij

Zo'n tien jaar geleden kreeg de echtgenoot van presentatrice Clairly Polak de ziekte van Alzheimer. Hij overleed vlak voor het verschijnen van *Voorbij, voorbij*, de roman die ze erover schreef. Bert Keizer (filosoof en arts bij de Levens-eindekliniek) over het boek: "Clairly Polak heeft de ongewone moed om ook de vervelendste en meest onthutsende uithoeken van dementie te verkennen. Dit verslag van een jaren durende begrafenis, is niet wéér zo'n boek over dementie. Al lezende word je meegenomen naar wat uiteindelijk een verbijsterende verkenning is van het smartelijk voorbijgaande dat ons leven kenmerkt." Het boek is uitgegeven door Meulenhoff en kost € 19,99.

Alzheimer voor beginners

Nadat Leo van Dijk in 2008 de diagnose Alzheimer kreeg, ging hij zelf op onderzoek uit hoe het nu verder moest. Hij bezocht lezingen, las van alles, mailde met specialisten. Er moest toch iets zijn voor mensen met beginnende dementie? Hij was op zoek naar houvast, een manier om zichzelf te blijven, handvatten om ermee om te gaan. Hij vond niets. Er was niets. Dat wilde hij veranderen. Hij beschreef de resultaten van zijn zoektocht in dit overzichtelijke en prachtige boekje *Alzheimer voor beginners*. De titels van de hoofdstukken vatten de levenslessen voor mensen met dementie krachtig samen: tijdig, vrijheid, optimisme, acceptatie, inzet, ritme, natuur, bewegen en aanbod. Elk hoofdstuk is voorzien van een prachtige aquarel die Leo door de jaren heen schilderde. *Alzheimer voor beginners* is een unieke bundel van een buitengewoon dappere man die zich ondanks zijn verlies niet uit het veld laat slaan. Het boek is uitgegeven door Stichting Uitgeverij Dilemma (ISBN: 978-90-824-9201-9)

Vergeten dat ik vergeet

Monique van den Berg maakt als arts in het verpleeghuis dementie iedere dag van dichtbij mee. In dit boekje heeft zij met ontroerende, eenvoudige teksten vastgelegd hoe dit moet voelen, zowel vanuit patiënten als vanuit de mensen om hen heen.

Leven met dementie is een hele opgave, zowel voor degenen met dementie als voor hun naasten. Monique wil met dit boekje graag laten zien dat er ook een ander perspectief is, namelijk dat van waaruit empathie en begrip

zich kunnen gaan manifesteren. Een naaste kan een wezenlijke en ondersteunende rol innemen door zonder oordeel en met empathie te leren kijken. Dit boekje kan hierin ondersteunen. Het boek is uitgegeven door Ankh Hermes en kost € 15,-,-- ISBN 978-90-202-1562-5

UPDATE 'Verhalen van nu'

In de vorige uitgave van de Nieuwsbrief vertelden wij bij de leestips over het voorlees- en fotoboek voor ouderen met dementie 'Verhalen van nu'. Een deel van de opbrengst van dit boekje ging naar Alzheimer Nederland. Onlangs kregen wij bericht dat

de actie voor de goede doelen ruim € 10.000,- heeft opgeleverd. Een prachtig resultaat!

Het boek is nu zonder toeslag voor € 12,95 verkrijgbaar bij: www.boekenbestellen.nl/boek/verhalen-van-nu-2e-druk/9789492855015

en op: www.dementie-winkel.nl/verhalen-van-nu

OPROEP: Ontmoetingscentra gezocht die mee willen doen met het project Creatief met Clowns

Woensdagavond 3 juli was de aftrap van het kunstzorgproject *Creatief met Clowns* van stichting VisiteClowns. Het idee komt oorspronkelijk uit Frankrijk en wordt voor het eerst nu ook in Nederland uitgevoerd.

Creatief met Clowns is een 8 weken durend project. Bezoekers van de dagbesteding krijgen iedere week een clown zonder kostuum op bezoek. Samen met de kostuummaker helpen de bezoekers de clown aankleden. Door het spel van de clowns kunnen de bezoekers plezier maken, lachen en ontspannen. De kleurrijke kleding, stoffen en de vorm van theater zorgen ervoor dat een andere manier van communiceren ontstaat. Op de 8e week wordt het project afgesloten met een heuse modeshow. De clowns presenteren hun kostuums en de bezoekers zijn hun erégast en lopen of rijden mee over de catwalk. Indien mogelijk kunnen ook familieleden en andere geïnteresseerden deze modeshow bijwonen.

Stichting VisiteClowns is ervan overtuigd dat clowning als interventie ook van toegevoegde waarde is voor

bezoekers van dagbestedingen. Daarom zijn ze op zoek naar Ontmoetingscentra die dit project ook willen draaien op hun locatie. Samen gaan ze op zoek

naar sponsoring, om het project zo betaalbaar mogelijk te maken.

Meer informatie en opgeven voor deelname aan het project: info@visiteclowns.nl

Deadline kopij
volgende nieuwsbrief:
31 oktober 2019

